

Martin Ishøys prædiken 2. søndag efter trinitatis

Taler

Martin Ishøy
Præst

Dato

29. juni 2025

Sted

Sankt Jørgensbjerg Kirke

Omstændigheder

Prædikentekster

Esajas' Bog kapitel 25, vers 6-9

Johannes' Første Brev kapitel 3, vers 13-18

Lukasevangeliet kapitel 14, vers 16-24

Salmer

Hør himmelsus i tredie time

Kraften fra det høje

O Jesus, du al nådes væld

Guds visdom er vandfald og bjerge

Igen berørt

Gak ud, min sjæl, betragt med flid

1

Kierkegaard og klimaforandringer

- I torsdags var der en kirkehøjskole på Vestsjælland, som havde sat klimaangst på
- 5 programmet. Klimaangst er en frygtelig ting, men den er der jo ikke tilfældigt. Klimaangsten er der, fordi vores klode har kurs direkte mod økologiske kollaps. Både vi og langt de fleste oplyste mennesker i verden dækker os ganske vist med en dyne af påtaget blindhed og døvhed for ikke at komme til at forstå kendsgerningerne, dvs. forstå dem på den dybe måde, hvor forståelse og
- 10 handling er to sider af samme sag: Handling som i samfundsforandring og ændret personlig levevis. Vi dækker os under en dyne bestående af en kombination af bortforklaringer fra alverden skruppelløse kapitalinteresser, levebrødspolitikeres spin og den dybt menneskelige modstand mod at forstå ting, som vi virkelig ikke har lyst til at forstå. Der er også andre grunde til ikke at
- 15 se de økologiske og klimatiske kendsgerninger i øjnene, andre trusler og katastrofer, der tårner sig op, så som truslen om krig. *Dynen* er en dyne, vi varmer os under i en absurd forestilling om, at nogle andre ordner problemerne, som nok ikke er så store.
- 20 Men der findes oplyste, især unge mennesker, som faktisk forholder sig til kendsgerningerne – og når det sker, er det ikke så underligt, at de fyldes af *angst*, kaldet: klimaangst. Den angst kan der siges meget, også ganske nuanceret om,

men normalt plejer vi at opfatte angst som noget dårligt og uhensigtsmæssigt. Men med i billedet hører også den ærlig talt i sig selv skræmmende ting, at der er
25 *sket* noget i forholdet mellem os og kloden, som aldrig har været tilfældet før, og som bogstavelig talt trækker gulvtæppet eller rettere jordoverfladen væk under fødderne på os: *Altid* har naturen været den store og vi mennesker de små, som måtte tage forholdsregler overfor det store vilkår, som naturen var. Men på et tidspunkt i det 20. århundrede er *vi* blevet de store og naturen den lille.

30

Vi er i en situation, hvor vi ikke kan falde tilbage på klodens og naturens store styrke til at bære os. For den store, den altovervældende styrke og magt er vores egen. Aldrig før har det været mennesker, der bestemte naturens gang. Men klimaforandringer, biodiversitetskrise, forurening m.m. viser, at nu er det os, der
35 har bolden i forhold til klodens udvikling. Det er ikke naturen, det er *os*, der spiller med musklerne. Og hvor gode har vi lige været *hidtil* til at styre det spil? Klimaangst er ikke en uforståelig reaktion hos mennesker, der tager kendsgerningerne alvorligt.

40 Men "angst" – Angst er faktisk noget, som ikke er nyt for kirken og kristendom. Og specielt her i Danmark er der blevet tænkt grundigt over fænomenet angst. En af vores største tænkere, Søren Kierkegaard, har skrevet en meget berømt bog om emnet med titlen *Begrebet angst* i 1855. Det er ikke nyt for kristendommen at tage angst alvorligt.

45

Den erkendelse Kierkegaard gjorde, og som alt tyder på, at han havde ret i, var hvor dybt angsten stikker i menneskets sind. At have angst er grundlæggende for mennesket, og overhovedet ikke kun dårligt. Det viser at mennesket er *andet* og mere end den bioenergi, som strømmer gennem vores kroppe. Mennesket er
50 også ånd, og for ånden er der noget, der står på spil. Dét afslører den grundlæggende angst – eller det *kan* den gøre, når mennesket kommer i bevægelse med sin bevidsthed, dvs. når der sker noget, så angsten kommer op i bevidstheden med det "intet" eller den skræmmende dunkelhed og uoverskuelighed, som er angstens genstand. Klimaangstens genstand,
55 klimaforandringerne, er netop sådan et intet, sådan et uoverskueligt, skræmmende mørke, som gemmer sin inde bag skovbrandene, oversvømmelserne, sultkatastroferne og alle de mange tal, som *beskriver* katastroferne og fremtidsscenarierne.

60 Og Kierkegaards dybe indsigt var, at dér hvor angsten mødes, kan det gå

forskelligt, ... men lad os sige 2 veje. Man kan løbe desperat rundt som hovedløse høns og gøre dårligt gennemtænkte ting, herunder bruge vold til at undertrykke bevidstheden om kendsgerningerne, som om de ikke *var* der. Men angsten kan
65 også afstedkomme, hvad Kierkegaard kalder ”springet” –springet ud på de 70.000 favne vand.

I det spring afsløres verden. Angstens grund afsløres som den enorme afstand og misforholdet mellem Gud og én selv og dermed mellem Gud og verden, sådan
70 som man selv er indlejret i verden. Man har brugt ordet arvesynd om det misforhold, men det er ikke så vigtigt lige nu. Hvad der er vigtigt er den dobbelte erkendelse af Guds kærlighed og én selv, sådan som man er på godt og ondt. Det er den erkendelse, som den hovedløse høne mangler, både når den uansvarligt opgiver alt, og når den uansvarligt farer frem med vold og magt.

75 Men den selverkendelse, som er den gode frugt af springet – og ja, det er det spring, som også kaldes troens spring – det er erkendelsen af at være spændt ud mellem godt og ond, af at have urimeligt mange aktier i det onde, men også af at Gud har opkøbt alle de onde aktier med henblik på at gøre dem værdiløse, sådan
80 så man kan leve rigtigt både indeni og udadtil. Med et luthersk udtryk, medfører det lykkelige spring en bevidsthed om samtidig at være synder og retfærdig, -> at være båret af god samvittighed i det, man gør, uden dermed at glemme fortidens svigt og alt det der forpligter én til at tage handsken op. Kierkegaard taler flere steder om ”ligevægten”. I dag ville vi kalde det *et bæredygtigt liv*, men altså
85 bæredygtigt fordi dets fortegn er Guds almægtige kærlighed, som på én gang befrier og forpligter, uden man falder i den ene eller anden grøft.

Angsten var og er et mørke, der truer, aktuelt dæmonisk som klimaforandringer og lignende. Men i springet, troens vellykkede spring, fjernes sløret, ”*det slør der*
90 *ligger over alle folkene, det dække, der er bredt over alle folkeslag; døden opsluges for evig*” (for nu at citere dagens faktisk evangeliske læsning fra Det Gamle Testamente). Guds kærlighed og visdom, som på en gang forpligter og befrier, er dét som afsløres, det som i *springet* åbner et bæredygtigt forhold til klimaforandringerne. Guds visdom sætter os i stand til at gå op mod
95 klimaforandringerne uden fortrængning og selvbedrag og uden desperation, fordi vi hviler i Hans fred, som har vundet kampen på forhånd.

Menneskeskabte *klima*forandringer, som rejser sig som et angstfremkaldende mørke, er noget nyt i menneskehedens historie. Det samme kan bare hverken

siges om dødens mørke eller befrielsen derfra – ligesom frihedens pris heller ikke er ny. Der er ingen grund til at undre sig over, at de kræfter, som beriger sig ved forretninger, som forårsager klimaforandringerne, hader dem, der sætter sig op mod klimaforandringernes årsager. Frihedens pris er *nedgørelse, forkastelse og*
105 *forfølgelse*. Det skal man ikke undre sig over, som der står i epistelteksten til i dag. Men kærlighedens opskrift står der *også*: ”Den der har jordisk gods, og ser sin broder lide nød, men lukker sit hjerte for ham – hvorledes kan Guds kærlighed blive i ham”?

110 Det er ikke altid så svært at tro, at Gud frelser verden. Det kan være helt rart. Men troen kalder på at blive forstået, og altså forstået så dybt, at den umuligt kan forblive uden frugt, uden tilværelsesforandrende handling. Og den del af troen er *ikke* så nem. Det er utrolig svært for det rige menneske at blive i troen. Det er lettere for en kamel at kommen gennem et nåleøje, som Jesus siger et
115 sted. Og vi er alle sammen ret rige – sammenlignet med flertallet af de mennesker, som nu lider under klimaforandringer, som de til forskel fra det rige nord ikke har bidraget synderlig til. Det er godtgjort adskillige gange, at der er en direkte sammenhæng mellem ens rigdom og størrelsen på ens bidrag til klimaforandringerne. Der er mange brødre og søstre, der lider nød, og det er
120 ikke *Guds* hjerte, der er lukket for dem. Angsten for at miste sin rigdom kan meget vel hensætte de fleste af os til et sted, hvor der er grund til at tage ”springet” igen og igen.

Det er der så nogen, der ikke gør. Og det er det, som evangelieteksten om det
125 store festmåltid handler om. Der var nogle mennesker der, som havde noget videre travlt med at polere på deres aktiebeholdning, så de ikke lige havde tid til at blive kaldt på til det store festmåltid. Omvendt var der også nogle, som var tabere og marginaliserede i samfundets store pyramidespil, som godt kunne høre, hvad der lå i kaldet, dvs. invitationen. Det var dem, der kom til at deltage i
130 måltidsfællesskabet, det måltidsfællesskab, som ikke gjorde dem materielt rige, men som opbyggede dem i ånden, lod dem vokse i tro, håb og kærlighed, og gradvist gjorde dem til afklarede mennesker, afklarede nok til at dele, hvad de havde.

135 Vi begynder alle som mennesker med angsten i hjertet. Nogle holder den nede med overspringshandlinger eller hovedløs travlhed. Hvem kender ikke til det? Men nogle tager springet ud på de 70.000 favne og bliver måske grebet af troen og troens fred. Det er måske heller ikke de færreste. Men det er heller ikke de

140 færrreste, som bliver forfærdede over frihedens pris og finder sig selv et sted, hvor
springets mulighed måske synes knap så bekvemt – skønt påtrængende. Det er
ikke let at være et menneske, hvor ånden vågner. Måske igen og igen.

Men Gud har ikke efterladt os hjælpeløse. For Gud har givet os dåben. Og den
145 er omgivet af tegn og symboler, som enhver kan forstå. I den får vi navn af Guds
børn, der som Jesus sendes med kærlighed ind i en verden, som har det svært
med kærlighed. Man bliver let marginaliseret, men også samlet op af Gud, som
er kærligheden selv. Dåben sætter os ind i en cirkelbevægelse eller rettere en
spiralbevægelse – for der er tale om en mulig *vækst* til et liv, hvor vi ingen
150 mulighed har for at forveksle os selv med helgener, men hvor vi skridt for skridt
får fodfæste i livet med bæredygtighed – eller som Kierkegaard ville sige ligevægt
– også i forhold til klimaforandringerne.

Amen

155

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

Kildetype

Digitalt manuskript

160

Tags

2. søndag efter trinitatis, Første tekstrække, Klimapraediken, Praediken, Praedikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-ishoys-praediken-2-sondag-efter-trinitatis>

165

170

175